

8 mei, een dag van bevrijding in Duitsland?

[Achtergrond](#) - 7 mei 2020 - Auteur: Lynn Stroo

In Duitsland wordt vrijdag 8 mei stilgestaan bij 75 jaar 'Kriegsende', de dag waarop in 1945 de Wehrmacht capituleerde. Sinds 1985 wordt die datum in Duitsland steeds meer gezien als een dag van bevrijding van Hitlers naziregime. Maar op de term 'bevrijding' is ook kritiek.

In Nederland is het traditie: op 4 mei worden de slachtoffers van de oorlog herdacht en op 5 mei wordt de vrijheid gevierd. In Duitsland ligt dat anders. Het land was verslagen en in de [nacht van 6 op 7 mei 1945](#) tekende generaal der Duitse strijdkrachten Alfred Jodl in het Franse Reims de documenten voor een onvoorwaardelijke overgave van Duitsland aan de geallieerden. Alle militaire operaties moesten op 8 mei stoppen.

[In de nacht van 8 op 9 mei](#) ondertekende veldmaarschalk Wilhelm Keitel, hoofd van het Oberkommando der Wehrmacht, in Berlijn eenzelfde soort document, waarin Duitsland zich expliciet overgaf aan de strijdkrachten van de Sovjet-Unie. Die hadden een paar dagen eerder de Duitse hoofdstad ingenomen. De Tweede Wereldoorlog in Europa was officieel ten einde. Door het tijdsverschil viert Rusland deze overwinning overigens op 9 mei.

Duitsland heeft altijd geworsteld met deze gedenkdag. In de Oost-Duitse DDR werd vanaf 1950 op 8 mei de bevrijding van het Duitse volk van het 'Hitlerfascisme' gevierd. In West-Duitsland was er na de oorlog lange tijd geen speciale aandacht voor deze gevoelige datum. Voor veel Duitsers betekende 8 mei 1945 capitulatie, verlies en nederlaag. Ook volgde nog veel leed in de periode erna. Miljoenen etnische Duitsers werden verjaagd uit delen van Midden- en Oost-Europa en veel soldaten keerden pas jaren later terug uit gevangenschap.

Tag der Befreiung

In 1985 sprak de Duitse bondspresident Richard von Weizsäcker tijdens een beroemd geworden [toespraak](#) in de Bondsdag voor het eerst over 8 mei als 'bevrijdingsdag'. "Die dag heeft ons allemaal bevrijd van het onmenselijke systeem van nationaal-socialistische tirannie", zei hij. Von Weizsäcker benoemde eveneens het leed dat veel mensen hebben ervaren. De 8ste mei is voor Duitsers daarom ook geen dag om feest te vieren, zei hij destijds.

Sinds de uitspraak van Von Weizsäcker wordt 8 mei ook wel 'Tag der Befreiung' genoemd, iets wat nog steeds op kritiek kan rekenen in Duitsland. "Bevrijding? Een vreemd woord, aangezien de Duitsers de oorlog begonnen, de burens aanvielen en zes miljoen Joden vermoordden", schreef Alexander Neubacher, [journalist bij Der Spiegel](#), afgelopen weekend in een column. "Meestal worden de slachtoffers bevrijd, niet de daders".

Alleen in Berlijn is 8 mei vanwege het 75-jarige jubileum eenmalig een feestdag voor alle inwoners.

Het gevaar van de term bevrijding schuilt volgens critici ook in het feit dat Duitsland zich distantieert van de nazi's, terwijl het nationaal-socialisme van Hitler door miljoenen Duitsers werd ondersteund.

Dat AfD-fractievoorzitter Alexander Gauland deze week in een interview heeft gezegd dat 8 mei geen feestdag kan zijn omdat het een dag was van de absolute nederlaag en van verlies van grote delen van Duitsland, zorgde voor hevige verontwaardiging, [meldde Tagesschau](#). Volgens de Centrale Joodse Raad in Duitsland is deze zienswijze gemeengoed onder neonazi's, die de Duitsers zo als slachtoffers ensceneren.

Feiertag?

Hoe er nu bij 8 mei wordt stilgestaan is in Duitsland verschillend. Auschwitz-overlevende Esther Bejarano (95) is een [petitie gestart](#) om van die datum een landelijke vrije dag te maken. Haar oproep is al tienduizenden keren ondertekend. In januari pleitte Bejarano daar ook al voor in een [open brief](#) aan kanselier Merkel en bondspresident Steinmeier. Ze kreeg veel bijval, maar die vrije dag kwam er niet. Alleen in Berlijn is 8 mei vanwege het 75-jarige jubileum eenmalig een feestdag voor alle inwoners. In de Oost-Duitse deelstaten Thüringen, Brandenburg en Mecklenburg-Voorpommeren is het een officiële gedenkdag, maar geen vrije dag. In de rest van de deelstaten geldt 8 mei als een normale werkdag.

[Veel activiteiten](#) die speciaal voor 75 jaar 'Kriegsende' waren georganiseerd, kunnen niet doorgaan vanwege de corona-pandemie. In het centrum van Berlijn zouden deze week eigenlijk levensgrote foto's van de verwoeste stad in 1945 herrijzen. De organisatoren moesten de expositie omvormen tot een digitaal project, met als voordeel dat iedereen het nu kan zien. [De multimediale tentoonstelling 'Nach Berlin'](#) voert de bezoeker door een verwoest Berlijn, langs de Reichstag, Brandenburger Tor, Alexanderplatz en het voormalige concentratiekamp Sachsenhausen. Originele beelden en verhalen van ooggetuigen brengen de geschiedenis tot leven. Ook zijn er [podcasts](#) gemaakt.

De officiële kranslegging in de Neue Wache in Berlijn ging wel door, zonder genodigden. Aanwezig waren bondspresident Steinmeier en kanselier Merkel en vertegenwoordigers van Bondsdag, Bondsraad en het grondwettelijk hof.

In de Nederlands-Duitse grensstreek moesten tal van gezamenlijke herdenkingsdiensten en feestelijkheden worden geannuleerd. In plaats daarvan werden afgelopen weken de vlaggen gehesen op de data dat de gemeenten in 1945 werden bevrijd. Op 5 mei, Bevrijdingsdag, wapperde ook op de gemeentehuizen van Gronau, Bentheim en andere Duitse plaatsjes de [Nederlandse vlag](#). Op 8 mei wordt in Epe de vlag uitgehangen voor de Duitsers, als teken van de goede betrekkingen tussen Nederland en Duitsland.

Online tips

Bekijk ook onze [interactieve tijdlijn](#) over de periode voor en na de capitulatie in Duitsland.

De voormalige Duitse concentratiekampen hebben hun 75-jarige bevrijdingsdag vooral online herdacht. De toespraken die de overlevenden zouden houden, zijn als video's verspreid op sociale media met de hashtag #75Befreiung. Voormalig kamp Bergen-Belsen maakte een [speciale website](#).

De *Süddeutsche Zeitung* houdt van 28 april tot en met 9 mei een [historisch liveblog](#) bij. Daarin worden de belangrijkste ontwikkelingen van de laatste dagen in de Tweede Wereldoorlog vermeld alsof ze nu plaatsvinden.

Bij de NPO is [Unsere Mütter, unsere Väter](#) te zien. Een driedelige Duitse serie die aan de hand van de levenswandel van vijf vrienden inzichtelijk probeert te maken hoe de oorlog en de jodenvernietiging realiteit konden worden. Alle afleveringen zijn via [de website van de NPO](#) te bekijken.

De [regionale omroep WDR](#) maakte 'Kindheit im Krieg', een themapagina waar meer dan 100 *Zeitzeugen* vertellen over hun jeugd in de Tweede Wereldoorlog.

Het [Duitse Bundesarchiv](#) maakte historisch beeldmateriaal en originele bronnen over 8 mei 1945, zoals het capitulatiedocument, online toegankelijk.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/37526/8-mei-een-dag-van-bevrijding-in-duitsland>